

Bijzondere planten en dieren van Bloeyendael: de rode rivierkreeft (Procambarus clarkii)

In de komende bulletins zal regelmatig een stukje worden opgenomen over een bijzondere bewoner (plant of dier) of passant van het park Bloeyendael. Deze bijdragen zijn van onze ecoloog, Theo de Ronde.

De rode rivierkreeft komt oorspronkelijk uit de USA en wordt ook wel Amerikaanse rivierkreeft genoemd. Het is een commercieel gekweekte soort die ontsnapt is en sinds 1985 in Nederland wordt aangetroffen. De soort breidt zich snel uit. De kreeft kan drager zijn van een schimmel die de kreeftenpest veroorzaakt, maar zelf heeft hij hier geen last van. Door invoer van Amerikaanse zoetwaterkreeften is de ziekte in Europa ingevoerd. De zeldzame inheemse of gewone rivierkreeft (*Astacus astacus*) heeft hier tegen geen weerstand en is op veel plaatsen in Europa uitgestorven.

Tien jaar geleden is in de Rijnsweerdse Wetering door een visser een rode rivierkreeft (circa 10 cm) gevangen. Thans kunnen steeds vaker grotere exemplaren worden aangetroffen (tot 17 cm) in de Wetering en in de Biltsche Grift. Op warme, vochtige dagen kunnen zij regelmatig "wandelen" op de grazige oevers van natuurpark Bloeyendael worden aangetroffen, zoals ook te zien is op foto van onze fotograaf, Laurens van Leeuwen (zie ook [\(TdR\)](http://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Rode_rivierkreeft&printable=yes)).

Baggeren in Bloeyendael

De Gemeente Utrecht vond het tijd worden om zijn vijvers en watergangen schoon te baggeren. Ook in Bloeyendael. En ook wij vonden dat dit hier en daar nodig moest gebeuren. Vorige winter is daarmee een begin gemaakt aan de oostkant met de sloten tussen de Rijnsweerdse Wetering en de A 27, dus rond het volkstuintencomplex. Daarbij werd de bagger door een boot opgeduwd, opgeschept en daarna met een zware wagen afgevoerd. Dit leverde veel schade op aan de oevers en door de zware wagens ook op het land en aan de bomen. Bovendien: wat bleef er op deze manier nog over van het waterleven?

Deze winter zou de rest van Bloeyendael aan de beurt zijn. We wisten: dat moet anders. De gemeentelijke diensten hadden daar wel begrip voor, maar ze hadden al een vergunning en een aannemer en voorzichtiger betekende ook duurder. Dat geld was niet gereserveerd en kon ook niet zomaar ergens anders worden weggehaald. We hebben daarop een andere baggermethode gevonden, waarmee elders al goede ervaring was opgedaan: opzuigen en via buizen naar een verzamelplaats brengen. Omdat die modder te dun is, kun je dat niet zomaar afvoeren. Daarom wordt het verzameld in grote poreuze zakken (geotubes). Na enkele weken blijft dan een redelijk droge substantie over.

De gemeente en ook het baggerbedrijf waren onder de indruk, zowel van de aantoonbare schade van vorig jaar als van de voor hen nieuwe methode. Zij hebben zeer constructief meegewerkt aan een oplossing.

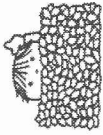

Foto: Laurens van Leeuwen

Die is ook gevonden. De methode bleek ongeveer € 60.000 duurder. Om onze ernst te onderstrepen hebben we daarvan € 5.000 gedekt uit onze stichtingskas. Ook twee burens, Price Waterhouse Coopers en Fortis, waren daarop bereid elk € 5.000 bij te dragen. Het resterende tekort heeft de gemeente opgevangen, mede dank zij inspanningen van de nieuwe wethouder Stadswerken, Robert Giesberts. Er was nog een probleem: één van de vivers is half om half van gemeente en provincie. De provincie was aanvankelijk onwillig mee te doen. Deze wilde de handen vrij houden in verband met bouwplannen.

Maar ook dat kwam, mede dankzij bemiddeling van Bloeyendaal, op het laatste moment nog in orde. Op 13 november ging de aannemer aan de slag. Op 20 november werd met baggeren begonnen onder toezicht oog van vele genodigden door Robert Giesberts hoogstpersoonlijk (zie de foto). Dit succesverhaal heeft een vervelend staartje. Viak voor Kerstris is het baggeren stopgezet, omdat er iets mis was met de vergunning. Hopelijk komt dat gauw goed, zodat het toch ergens in februari gefikst is, voor de start van het broedseizoen (KD).

Interview met Jan Weggemans, ex-voorzitter Stichting Bloeyendaal

Na 17 jaar, waarvan bijna 15 jaar als voorzitter, stopt Jan Weggemans bij de Stichting Bloeyendaal. Komend voorjaar verhuist hij naar het oosten van het land en komt er een einde aan zijn activiteiten voor Bloeyendaal. Jan laat zijn gedachten nog eens gaan over 'zijn' gebied.

Het begon in mei 1990: volkstuinders van ATV Stadion aan de Oostbroekse laan werden gealarmeerd door gemeentelijke plannen om hun complex op te offeren voor nieuwe kantoren. Ook het aangrenzende park Bloeyendaal, in 1975 nog door de gemeente aangelegd, werd bedreigd. In allerijl richtten Jan en medetuiniers een actiegroep op, waar ook de imker van Bloeyendaal, Theo de Ronde, zich bij aansloot. Met een paar forse publieksacties, onder andere 4.500 protestkaarten en een wekelijkse prikkelende column in het Stadsblad, wist de actiegroep het tij te keren: volkstuincomplex en park behielden hun functie.

Dit werd nog in 1990 bekrond met een beheerplan, waarmee in feite het oude plan van stadsarchitect Hans Pemmeelaar nieuw leven in werd geblazen. Jan krijgt weer pretogen als hij over dit enerverend en succesvol jaar praat. In december 1990 richtte de actiegroep de Stichting Bloeyendaal op en ging zich bezig houden met het beheer van het park. Dit in eendrachtige samenwerking met de wijkpost van de gemeente: deze zorgt voor materieel en het zware werk, de vrijwilligers van de stichting leveren werkracht voor het hooien, wegslepen van snoeihout en nog veel meer.

Jan vindt dit nog steeds een prachtig voorbeeld van belangeloos vrijwilligerswerk in een tijd met een hoog ik-gehalte. De samenwerking met de wijkpost verloopt prima, de gemeentewerkers komen graag in het park en over het beheer vindt regelmatig overleg plaats. Ook de gemeente Utrecht hecht hieraan kennelijk veel waarde en stelde vorig jaar nog de samenwerking ten voorbeeld aan initiatiefnemers voor een te ontwikkelen park in Leidsche Rijn. Onvoorstelbaar dat diezelfde gemeente tegelijkertijd Bloeyendaal met vrijwilligerswerk en al wilde verkopen aan de Provincie. Via-via kwamen we erachter, Jan kan er nog kwaad om worden. Gelukkig is dit plan een stille dood gestorven, maar het geeft eens te meer aan dat je als bestuur scherp moet blijven. Zonder Stichting Bloeyendaal was het park inmiddels al twee keer verkocht (eerder ook al aan Fortis) en doorsneden door autowegen en fietspaden.

Om de paar jaar bedenken ambtenaren, niet gehinderd door historisch besef en kennis van het gebied, weer eens foute plannen. Jan wijdde daaraan graag zijn kritische pen in het bulletin. Ook uit andere hoek doen bedreigingen zich soms gelden. Zo liet baldadige jeugd eens de blokhut in vlammen opgaan; nadien is er een prachtig vandalisme bestendig paviljoen, ontworpen door architect Antoni Folkers, voor in de plaats gekomen. In crisissituaties hebben we door de jaren heen echter veel steun gekregen van de diverse wethouders, soms geholpen door de raadscommissie.

Jan houdt van besturen en heeft dat sinds juni 1992 als voorzitter gedaan, nadat Frans van der Hulst zich om gezondheidsredenen moest

Bent u geïnteresseerd in werk als vrijwilliger in natuurpark Bloeyendaal (snoeihout slepen in februari, hooien in de zomer, beheer van de graanakker, vuilrapen, nestkastbeheer, e.d.) dan wel in andere werkzaamheden (o.a. postbezorging)? Mail ons voor inlichtingen park-bloeyendaal@hetnet.nl of bel 030 / 254 4166. Meer informatie op onze website www.bloeyendaal.nl.

terugtrekken. Het geeft veel voldoening om gehoor te vinden en samen iets te bereiken dat er echt toe doet: een natuurpark dat dankzij ecologisch beheer allerlei planten en dieren herbergt en in alle seizoenen prachtige tinten laat zien. Bij het werk buiten is Jan dan ook altijd te vinden. Niets is mooier dan hooien bij zomers weer en na afloop bezweet en wel samen een pilsje drinken. Vanuit het terras kijk je dan zo in de bloemenzee van de heemtuin.

Maar het mooiste plekje in het park vindt Jan toch een doorkijkje vlak achter de heemtuin bij twee oude essen. Bij lichte ochtendmist in het voorjaar met water, bloemrijke bermen en bomen geeft dat een compositie, zoals Turner die graag schilderde.

Nog een paar maanden en dan vertrekt Jan naar het oosten, een sociaal vriendelijker omgeving en met de volkstuin voortaan achter het huis. Hij kijkt tevreden terug en is trots op wat is bereikt. Maar het zou Jan niet zijn als hij niet een paar aandachtspunten meegeeft aan het bestuur: regelmatig onderhoud (de gemeente investeert liever in nieuwe dingen), natuureducatie en openbare orde. We gaan eraan werken, Jan, en bedankt voor alles wat je voor Bloeyendaal hebt gedaan! (TR)

Bestuursamenstelling gewijzigd

Met ingang van 1 januari 2007 lost Ton Rennen Jan Weggemans af als voorzitter. Nieuw bestuurslid is Robert van Thiel. Het bestuur bestaat verder uit mw. Nora de Groen (secretaris), mw. Ria van Haren (penningmeester), Theo de Ronde (coördinator beheer park), Kees Doets en (tot 1 maart 2007) Jan Weggemans.

Ambtenaar Milieu van de provincie Utrecht gaat uit baggeren

Het liep tegen de Kerst 2006 en ambtenaar Milieu van de provinciale dienst WEM schrok wakker. Hij deed beide ogen open en zag uit zijn raam baggerwerkzaamheden in natuurpark Bloeyendaal. Voor twee derde deel inmiddels voltooid! "Kan dit allemaal zo maar?", dacht zijn langzaam werkende brein. Baggeren met een zuigboot en opslag van de bagger in een geotube?

Zo worden de bittervoortjes en kleine modderkruipers (vissen met een beschermde status) opgezogen. Dat mag toch niet van de **MINISTER** van Landbouw, natuur en Voedselkwaliteit! Hij typte langzaam het volgende bericht op het provinciale Intranet om al zijn collega's wakker te schudden: "*Door het Ministerie is een werkwijze voorgeschreven die bestaat uit het met een mobiele kraan wegscheppen van de bagger. Op die manier is er voor de vis nog voldoende tijd om te ontsnappen. In reactie op de constateringen van de provincie Utrecht is door de Algemene inspectiedienst het werk per direct stilgelegd.*"

Hier wordt de waarheid geweld aan gedaan. De vergunning waar de dienst WEM aan refereert was verleend voor tertiaire watergangen van de gemeente Utrecht en die schreef weliswaar voor dat er met de schuifbak moet worden gebaggerd, maar dit had geen betrekking op Bloeyendaal! De vergunning voor het baggeren voor Bloeyendaal schrijft helemaal geen methode voor, maar deze vergunning was verlopen als gevolg van vertraging bij de uitvoering. Door een vergissing bij de gemeente was voor deze vergunning geen verlenging aangevraagd en daarom is het baggeren door het rijk stilgelegd totdat de nieuw aangevraagde vergunning is verleend.

Domme WEMMER, wordt nu eens echt helemaal wakker! Kijk op de website van het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden (met de baggerrichtlijn) dat niet anders doet dan bagger zuigen, kijk naar de baggerrichtlijnen van Rijkswaterstaat. En: kijk naar de website van je buurman, de Stichting Bloeyendaal (zie www.bloeyendaal.nl), waar het gebruik van de bagger-zuigboot wordt toegelicht en verantwoord door de ecoloog T. de Ronde. Om het milieu te beschermen wordt in

Bloeyendaal twee meter vanaf de schuine oevers niet gebaggerd en één meter vanaf de steile oevers. Bovendien wordt er in Bloeyendaal gepompt op halve kracht met een maximum van 150 à 200 m³ per uur om de zwemmende aquafauna meer kans te geven een goed heenkomen te zoeken. Niet al te domme vissen kunnen dus ontsnappen. De Stichting Bloeyendaal ziet daarop toe. Wij hebben niet voor niets € 5.000 uit eigen middelen geïnvesteerd in deze duurdere en natuurvriendelijker baggermethode.

Maar WEMMER had geklikt bij de het rijk en niet even geïnformeerd bij ons of bij de gemeente Utrecht of bij de provincie zelf die mede-opdrachtgever van het werk is. Het werk is daardoor eind december stil gelegd, omdat de juiste vergunning ontbrak en niet vanwege de gebruikte baggermethode. Een motief van de Algemene Inspectiedienst van LNV was aanvankelijk ook de bescherming van de zwanemossel die in het park (door de goede waterkwaliteit) niet voorkomt! De stagnatie kost duizenden eurootjes extra. Ga dus op bijscholing voor baggeren en effectief communiceren, beste WEMMER. (JW)

De dwergmuis (*Micromys minutus*)

De dwergmuis is het kleinste knaagdier van Europa. Hun kleur is een oranjebruin met een (vuil)witte onderkant. Het is de enige muis met een grijpstaart en zij hebben een stompe snuit. Volwassen dieren zijn circa 7 cm lang met een bijna even lange staart en wegen 7,5 gram. Zij komen in heel Nederland voor, maar meestal in lage aantallen. Het is de enige muis die een nest bouwt boven de grond in stengels van grassen, graan of riet op circa 50 tot 75 cm hoogte en met een doorsnede van 7 cm. De populatie dwergmuizen neemt nog elk jaar af door het verdwijnen van geschikte biotopen die plaats moeten maken voor bebouwing en landbouw. Hun aantal in Bloeyendaal wisselt van jaar tot jaar. Een record aantal nesten in Bloeyendaal van 27 werd gevonden in 2005. In 2006 was dit weer aanzienlijk minder. Voldoende, geschikte schuilplaatsen in de winter en geschikt voedsel (vooral allerlei zaden van grassen en granen) zijn doorslaggevend.
http://natuurbeleving.scene24.net/zoogdieren/Dwergmuis_Micromys-minutus.html (TdR)

Knuppelbrug in de heemtuin vernieuwd

Achter het gebouw Bloeyendael Binnen, ons activiteitencentrum in het hart van het park, ligt een normaal niet-toegankelijke heemtuin, waarin een groot aantal zeldzame planten groeit. Het is een deels drassig stuk en in dit stuk ligt een houten brug, die bestaat uit houten onderleggers en daarop vastgespijkerde ronde houten palen ofwel knuppels. De bestaande ronde houten palen van de knuppelbrug waren voor een aanzienlijk deel verrot en het betreden van het pad – op het laagste stuk van de heemtuin – was dan ook niet zonder gevaar.

Op zaterdagochtend 13 januari hebben een tiental gespierde vrijwilligers, gewapend met koevoeten van circa 100 cm de oude knuppels losgewrikt en afgevoerd. Door de inzet van de vrijwilligers is flink bespaard op de loonkosten van het project. Wijkopzichter Ruud Borst van de wijkpost Oost/Noordoost van de dienst Stadswerken had in de duistere decemberdagen zijn laatste euro's van budgetjaar 2006 bij elkaar geschaapt en zo kon de aanleg van de vernieuwde knuppelbrug worden gefinancierd. Met vereende krachten is onze straat en straatarme gemeente Utrecht weer verlost van een achterstallig onderhoudsprobleem in een gemeentepark. Kom de nieuwe knuppelbrug uittesten. Misschien ziet u daar dan ook de ringslang (JW).

Januaristormen deden bomen sneuvelen.

De storm met forse rukwinden die rond 20 januari Nederland teisterde, heeft ook in Bloeyendael enkele bomen gekost. Een aantal oude wilgen is zo uitgescheurd dat totale vervanging moet worden overwogen. Op enkele wallen zijn ook gaten geslagen door de rukwind. Een deel van het oude hout kan blijven liggen en zorgt voor nieuw leven. Waar nodig zullen we toezien op herplant van bomen, maar op de meeste plaatsen staan voldoende jonge bomen klaar om hun oudere soortgenoten te vervangen.

Erger is het sneuvelen van een tiental bomen in het Wilhelminapark, waaronder enkele reuzen van meer dan honderd jaar en een aantal andere beeldbepalende bomen zoals berk en Corsicaanse den (JW).

Publieke activiteiten van de Stichting Bloeyendael in 2007

Za 3 februari	Takken en snoeihout slepen (10.00- 15.30 uur)
Za 10 februari	Takken en snoeihout slepen (10.00- 15.30 uur)
Zo 15 april	Open zondag 13-17 uur (gebouw open voor koffie/thee; excursies alleen op afspraak vooraf)
Za 28 april	Kleine klussenochtend (10-13 uur): vuil rapen/schoonmaken en onderhoud gebouw, e.d.
Zo 13 mei	Open zondag 13-17 uur (gebouw open voor koffie/thee; excursies alleen op afspraak vooraf)
Zo 27 mei (1 ^e pinksterdag)	Dag van het Park (open zondag)
Zo 10 juni	Groendag Utrechtse milieugroepen (open zondag)
Zo 17 juni	Open zondag 13-17 uur (gebouw open voor koffie/thee; excursies alleen op afspraak vooraf)
Za 23 juni	Wijkmarkt Wittevrouwen (stand)
Za 7 juli	Zomerhooien (10.00-15.30u)
Di 10 juli, wo 10 juli en do 11 juli	Zomerhooien (19.00-21.00u)
Za 14 juli	Zomerhooien (10.00-15.30u)
PM (ws in augustus)	Wijkfeest Reigerstraat/Nachtegaalstraat (stand)
Za 25 augustus	Afhalen van de graanakker (10.00- 15.30 uur)
Zo 16 september	Open zondag 13-17 uur (gebouw open voor koffie/thee; excursies alleen op afspraak vooraf)
Za 22 september	Nazomerhooien (10.00- 15.30 uur)
Za 29 september	Nazomerhooien (10.00- 15.30 uur)
Za 13 oktober	Bloembollen poten (10.00- 13.00 uur)
Za 3 november	Natuurwerkdag, bladeren harken en andere nader in te vullen activiteiten (10.00- 15.30 uur)
Medio november	Reserveerdag paden vrijmaken van bladeren